

Harvaturva-verkoston kokouksen pöytäkirja 03/2021

Aika: 10.9.2021 klo 12–15

Paikka: Teams-videoneuvottelu

Läsnä:

	Paikalla	Poissa
Kimmo Kohvakka, SM, pj.	X	
Jari Lepistö, SM	X	
Veli-Matti Ahtiainen, SPR	X	
Mia Kalpa, Maaseudun terveys- ja lomahuolto ry	X	
Paavo Taipale, Suomen Kuntaliitto	X	
Tytti Määttä, Kuhmon kaupunki	X	
Jouko Kinnunen, Rajavartiolaitos		X
Mari Kattilakoski, Itä-Suomen yliopisto		X
Tarja Lukkari, Kajaanin ammattikorkeakoulu	X	
Markus Lassheikki, MTK	X	
Veli-Matti Karppinen, Kainuun nuotta ry		X
Satu Virtanen, Maanpuolustuskoulutusyhdistys	X	
Kimmo Nieminen, Kirkkohallitus	X	
Heli Koponen, Pohjois-Karjalan pelastusalan liitto	X	
Ristenrauna Magga, SamiSoster ry	X	
Mia Kalpa, Maaseudun terveys- ja lomahuolto ry	X	
Marko Savolainen, Poliisihallitus	X	
Reena Laukkanen-Abbey, Keski-Suomen Kylät ry		X
Markus Alanko, Oikeusministeriö		X
Kristiina Mattila-Nousiainen, PHPELA	X	
Jaakko Joentakanen, SM	X	
Joel Kauppinen, SM		X
Seppo Lehto, Lapin avi	X	
Maa- ja metsätalousministeriön edustaja		X
Tuula Kekki, SPEK, sihteeri	X	

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

- Kimmo Kohvakka avasi kokouksen
- Todettiin läsnäolijat ja henkilömuutokset:
 - Tuula Kekki SPEKistä toimii verkoston sihteerinä jatkossa
 - Seppo Lehto on nimetty verkostoon Lapin aluehallintoviraston edustajana.
- Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja
- Kohvakka alusti valtakunnallisista ajankohtaisista asioista ja totesi, että kehysriihen julkistamisen jälkeen on syytä palata siihen Harvaturvaverkostossa ja keskustella

mm. miten siitä viestitään, mitä vaikutuksia sillä voi olla Harvaturva-raportin suositusten toteutumiseen ja viranomaisten voimavarojen kehittymiseen. Samoin raporttia voidaan verrata myös tulevaan Sisäisen turvallisuuden selontekoon. Kalajoen maastopalon sammutustyö oli hyvä esimerkki harva-alueella tapahtuneesta yhteistyöstä viranomaisten ja paikallistoimijoiden kanssa.

2. Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet hankkeen harvaan asuttujen alueiden turvallisuusratkaisut -työpakettin ajankohtaiset

- Jari Lepistö esitteli Joel Kauppinen työpakettia:
- Paikkatietoperusteinen analyysi ilmiöistä. Työpaketissa on koottu kehitysideatarjotin, minkä pohjalta on tuotteistettu toimintoja käytäntöön myös harva-alueilla.
- Hankkeessa on tehty laaja kansalaiskysely, jolla selvitetty turvallisuustilannetta ja asiakastarpeita eri alueilla.
- Harvaseudulla asukasmäärät vaihtelevat lomakausien mukaan, mutta pelastuslaitoksen tulee toimia myös sesongin jälkeen. Harva-alueella tarvitaan kattavaa pelastuslaitosverkostoa, sillä tieliikenne- ja vahingontorjuntatehtävät edellyttävät, että apu on saatava nopeasti mm. henkilövahinkojen minimoimiseksi. Lisäksi esimerkiksi vaaralliset kuljetukset koskevat myös harvaseutuja.
- Maaseudulla tieliikenneonnettomuudet, pienet vahingontorjuntatehtävät sekä automaattiset palohälytykset ovat lisääntyneet. Rakennuspalot sen sijaan ovat vähentyneet.
 - Lehdon mukaan maastopalot ovat lisääntyneet Lapissa.
 - Ensivastetehtävien määrät ovat olleet koronasta johtuen poikkeukselliset, sillä sairaanhoitopiirit ovat halunneet tarkentaa tehtäväluokitusta ja ohjeistusta.
- Keskustelussa nousi esiin, että kyläyhdistysten pelastusryhmillä on tärkeä merkitys, samoin sopimuspalokunnat ovat korvaamaton osa palveluntuotantoa. Huolena on aktiivisten henkilöiden jaksaminen sekä motivoituneiden nuorten sitoutuminen ja jääminen omalle alueelle.
Risterauna totesi, että heillä myös teleyhteysongelmia, jotka vaikeuttavat avunsaantia ja paikantamista.
- SPEKin nuorisotyöstä ja harrastustoiminnasta saa tukea toiminnalle omalla alueella. Tukea ja resursseja ohjaamalla olisi mahdollista saada tuloksia.
- Useat Leader-yhdistykset ovat tarjonneet pienhankkeille turvallisuuden parantamiseen tukea, sitä kautta on sekä kylien alkusammutus- että ensiapukalustoa uudistettu. Samoin Leader-toimintaryhmät ovat auttaneet palokuntia hankkeistamaan C-ajokorttien suorittamista ja saamaan tätä kautta nuorempia sammutusmiehiä mukaan palokuntatoimintaan ja mahdollistamaan hälytyksiin lähdön.
- Kimmo Kohvakan mukaan Suorituskyky-hankkeessa tunnistetaan alueellisia ja paikallisia näkökulmia ja se hyödyttää siten harvaturvan ja sisäisen turvallisuuden kehittämistä. Hanke tuottaa uutta tarkastelua voimavarojen riittävydestä sekä

palvelutarpeesta, mukaan lukien ympäristöön ja kriittiseen infrastruktuuriin liittyvistä tarpeista.

- Keskusteltiin negatiivisesta asenneilmapiiristä sopimushenkilöstöä kohtaan, mikä toisinaan vaikeuttaa vakituisten ja sopimushenkilöstön välistä yhteistyötä. Todettiin, että tämä henkilöstörakenne on pelastustoimen ominaispiirre ja sitä tulee vaalia. Johdon viestiä tulee kirkastaa, jotta vastakkainasettelusta ja kielteisistä asenteista päästään eteenpäin.

3. Katsaus sote- ja pelastustoimen uudistukseen

Kohvakka alusti aiheesta ja käytiin keskustelua.

- Käydyssä keskustelussa nousee erityisesti teemoina onnettomuuksien ehkäisy, järjestöjen asema sekä resurssointi. Lehto toteaa, että vatet ovat ottaneet alueen suunnitteluun mukaan ennalta ehkäisevää turvallisuustyötä tekevät tahot, joten toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan laajassa yhteistyössä. Tällä turvataan myös kolmannen sektorin asema.
- Magga totesi, että nyt olisi mahdollisuus sote – ja turvallisuustoimijoiden yhdistää voimavarat ja suunnitella ehkäisevää työtä yhdessä.
- Lepistön mukaan kolmannella sektorilla on alueen tuntemusta. Onnettomuuksien ehkäisyn merkitys ei ole riittävästi näkyvillä ja ihmisten tietoisuudessa.
- Määttä kertoi, ettei kunnista saatu vateen montaa henkilötyöpäivää. Häiriö- ja poikkeustilanteiden johtamista harjoitellaan pelastuslaitoksen johdolla lähipäivinä. Huomio on kiinnittynyt mm. tukipalveluiden tilanteeseen; esimerkiksi ruokahuolto on sekä hyvinvointi- että turvallisuuskysymys.
- Todettiin, että palveluverkoston osaajapula ei pitäisi olla yllätys, vaan vaatii hyte-alueen suunnittelua.

4. Harvaan asuttujen alueiden turvallisuus 2020 - raportin suositusten ajankohtaistilannekatsaus ja keskustelu suositusten edistämisestä

Lepistö esitteli suositusten sisällön ja aiheesta käytiin keskustelua.

Suositus 1: Turvataan resurssit harvaan asutuilla alueilla

- Savolaisen mukaan turvallisuusviranomaisten resurssointi harva-alueille on poliisin näkemyksen mukaan haasteellista siitä huolimatta, että jotain rahoitusta siihen nyt saatiinkin. Samalla kuitenkin perusrahoituksessa merkittäviä aukkoja. Tehtävämäärät harva-alueella ovat hyvin marginaalisia, eikä harva-alueille löydy vapaisiin virkoihin hakijoita. Harva-näkyvyyttä ja läsnäoloa koitetaan parantaa mm. poliisilaitosten yhteisillä harva-partioilla jotka keskittyvät nimenomaisesti toimimaan suunnitellusti HARVA-alueilla.
- Sopimuspalokunnissa on jatkuva haaste pitää henkilöstöresurssit nykyisellä tasolla ja vahvistua jatkossa poistuman paikkaamiseksi. Myös saamankielisten ammattiosaajien kiinnittyminen on tunnistettu haasteeksi. Pelastustoimen

koulutusresurssi tuskin korvaa luonnollista poistumaa, mutta vahvistuvan talouden myötä tilanteen oletetaan kohenevan myös julkisten palveluiden osalta.

- Uusien henkilöresurssien osalta keskustelussa mainittiin ulkomaalaisten ja monipaikkaisuuden hyödyntämistä.
- SPEKin Osallistava turvallisuus maahanmuuttajille-hankkeessa nostetaan esiin maahanmuuttajataustaisten henkilöiden osallistumista palokuntien toimintaan. Toimijoiden määrät ovat pieniä ja perustelut toisinaan näkyvissä olevalle epäluuloisuudellekin ovat selkeät. Tarvetta niin maahan muuttaneiden kuin pelastusalan toimijoidenkin asenteiden muutokseen on olemassa. Resursseja työhön on vähän.

Suositus 2: Lisätään harvaan asuttujen alueiden asukkaiden sekä matkailijoiden valmiuksia huolehtia yhteisestä turvallisuudesta

Lepistön mukaan toiminta on onnettomuuksien ehkäisyn perustoimintaa ja suositus etenee.

Suositus 3: Kehitetään poikkihallinnollista yhteistyötä harvaan asuttujen alueiden turvallisuustyössä.

Lepistön mukaan pyrkimyksenä on kehittää onnettomuuksien ehkäisyä siten, että se täyttäisi laadulliset kriteerit vastaamaan todellisiin tarpeisiin. Tämä edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä.

Suositus 4: Terävöitetään turvallisuussuunnittelua.

Tämä osio huomioidaan sisäisen turvallisuuden yhteistoiminta työryhmässä (Paikallisen turvallisuustyön edistäminen), myös harva-alueiden näkökulma on mukana.

Suositus 5: Vahvistetaan kylien yhteisöllistä turvallisuustoimintaa perustamalla kyliin pelastusryhmiä

Keskusteltiin optimaalisista tavoista edistää hyviä käytäntöjä. Ohjeet, tukimateriaalit, tietoiskut, videot ja muu keskeinen materiaali tulisi olla helposti hyödynnettävissä ja löydettävissä esimerkiksi jossakin yhteisessä aineistopankissa. Pelastuslaitokset, SPEK, muut järjestöt ja hanketoimijat tuottavat niitä. Aineistopankin rakentamista ja ylläpitämistä pidettiin keskustelussa hankalana, mutta toisaalta täysin mahdollisena toteuttaa.

- Tarja: Kainuussa on käynnistynyt Turvaa maaseudulle -hanke ja Pohjois-Savossa on käynnistymässä oma kyläturvallisuushanke.
- Voisiko Pelastustoimi.fi ottaa kopin aineistopankista?
- Pohjois-Savossa tuotettu videoita kodin turvallisuudesta:
www.kodinturvallisuus.fi

- Yhteistä pelastusalan kuvapankkia kehitetään Pelastusopiston koordinoimassa, Aino Harisen vetämässä ViVaPe -hankkeessa. Siinä lienee potentiaalia ottaa mukaan myös videot.
- Jokilaakson pelastuslaitos tuottaa www.turvakanava.fi -sivustoa. Vaikka lisenssi on ilmainen ja sitä voisi hyödyntää valtakunnallisena palveluna, se ei ole lähtenyt leviämään ja on kunnolla käytössä ainoastaan Jokilaaksojen alueella. Sivusto kokoaa yhteen netissä oleva hyödyllinen aihekohtainen tieto. Lisäksi sivusto tarjoaa yhden luukun periaatteen turvallisuusympäristöä koskevien ilmoitusten jättämiseen.

Todettiin, että suositukset ovat perusteltuja ja kaikki etenevät hyvin.

Kimmo Kohvakka vie sisäisen turvallisuuden ohjausrakenteeseen, että tässä verkostossa on selkeästi tunnistettu kansalaisten tiedontarve keskitetylle turvallisuustiedolle.

5. Harvaturva-verkoston toimijoiden ajankohtaiset harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden kehittämiseksi

- Savolainen: Poliisissa käynnissä useampia toimenpiteitä HARVA-alueen turvallisuuteen liittyen.
1) Poliisi on luonut toiminnalleen enimmäisvasteajat koko maahan. Alueen väkiluvun ja tehtävämäärien perusteella maa on jaettu 5 tasoon, joissa on erilaiset enimmäisvasteajat. Tarkoituksena on pyrkiä huolehtimaan alueiden kohtelusta keskenään yhdenvertaisella tavalla kiireisiin hälytystehtäviin liittyen. 2) HARVATURVA-pilotti Lapin, Oulun, Itä-Suomen, Pohjanmaan ja Sisä-Suomen poliisilaitosten raja-alueilla. Poliisilaitokset vastaavat vuoroviikoin partioinnista ja harva-alueiden valvonnasta näillä raja-alueilla laitospajoista huolimatta. 3) Erikseen kohdennettu harva-rahoituksella ylimääräisiä partioita nimen omaan harva-alueiden toimintaan ja harva-alueiden poliisilaitoksiin.
- Tarja: HAMA-verkosto on päättynyt ja toiminta jatkuu uudessa HYMY-verkostossa (Hyvän elämän edellytysten varmistaminen maaseutualueilla)
- Taipale muistutti, että pelastuslaitosten kumppanuusverkoston pitkäjänteistä työtä laitosten yhteistyön, käytänteiden ja keskinäisen luottamuksen kehittämiseksi ei pidä unohtaa. Kunta-pelastuslaitos -yhdyspinta olennainen - myös tulevilla hyvinvointialueiden aikakaudella.

6. Kalajoen metsäpalon kokemuksia

Lepistö kertasi tapahtumia sisäministeriön näkökulmasta ja nosti esiin seuraavia asioita:

- Yhteiskunnassa on paljon potentiaalia hoitaa pitkäkestoisia häiriötilanteita. Tulee varautua myös siihen, että tulevaisuudessa voi tulla tilanteita, jossa useita samanaikaisia haastavia tehtäviä. Tällöin on huomioitava kansalliset valmiudet, resurssien riittävyys ja mahdollisesti kansainvälisen avun tarve.

- Kalajoki- case oli nykyjärjestelmän voimanosoitus, kun mukana oli kunnat, pelastuslaitokset, sopimuspalokunnat ja yritykset. Kuntien varautuminen tärkeää ja case nosti esiin tarpeen tarkistaa kuntien suunnitelmat vastaisuuden varalle.
- Ilmastomuutokseen varautuminen edellyttää sitä, että tällaiset tilanteet saattavat jatkossa yleistyä. Näissä olosuhteissa on erityisesti huomioitava, että pelastustoiminta on edelleen turvallista.
- Voimavarojen näkökulmasta pienellä laitoksella tulee rajat nopeasti vastaan, ja tulee huomioida, miten valtionhallinto ja muut toimijat voivat tukea heitä. Mm. logistiikan järjestäminen ja viestintä työllistävät paljon.
- Pelastusopisto tekee Kalajoesta tutkimuksen ja opit huomioidaan jo seuraavan kesän suunnittelussa. Tutkimusraporttia käsitellään myös harvaturvaverkostossa myöhemmin.
- Puolustusvoimat on hyvä resurssi kaluston ja osaavan henkilöstön osalta.

7. Muut asiat

Lähiaikoina on tulossa seuraavat turvallisuusalan webinaarit:

- Suomen Kylien Turvallisuuswebinaariin 8.10: <https://fb.me/e/1N4JfD8VB>
- [Ihmisen näköinen turvallisuus - kun "samaa kaikille" ei enää riitä - Sisäministeriö \(intermin.fi\)](#)

8. Seuraavasta kokouksesta sopiminen

Seuraava kokous pidetään 10.12.2021 klo 12-15.

Jakelu Harvaturva-verkosto